

| Šibenik: Bez vode na Rivi

SAŠA ŠIMPRAGA 15. KOLOVOZA 2023.

IZDVOJENO, PLANET ZEMLJA

Foto: Saša Šimpraga

Javne česme s posvetom nisu česte u Hrvatskoj, ali primjera ima, npr. u Makarskoj koja je rješenje na recentniji problem potrebe novog spomen-obilježja ponudila upravo u formi javne česme. Simbolika takve geste time je dodatno naglašena. Sličan pokušaj dogodio se svojevremeno i u Šibeniku s jednom od građanskih inicijativa za novu javnu česmu za glavnu gradsku rivu.

Pokrenuta 2016. godine od nekoliko organizacija civilnog društva, prijedlog je išao prema suvremenoj varijanti nekadašnje javne česme koja je bila uklonjena 1990-ih uslijed neodržavanja, a za kojom postoji potreba. Predloženo je da nova česma bude posvećena tada predstojećoj 950-oj obljetnici pisanoga spomena grada Šibenika. Iako konkretni zahtjev nije (još) prošao, Šibenik je jedan od prvih dalmatinskih gradovi koji je zadnjih godina započeo s iskoracima i implementacijom nove mreže

punktova za besplatnu pitku vodu. Tom prepoznavanju potreba svakako je spomenuta incijativa za rivu u nekoj mjeri doprinijela, baš kao i činjenica da je Šibenik, kao tek pokoji grad u Dalmaciji, zadržao određeni kontinuitet javnih česmi koje se održavaju i služe, ali ih nema dovoljno, osobito u novijim dijelovima grada.

Pitka voda u javnom prostoru Šibenika, baš kao i drugih dalmatinskih gradova, dio je urbane baštine i još važnije, ona je stvarna potreba koju klimatska kriza samo dodatno naglašava. Gradovi na taj izazov odgovaraju različito. Odnedavno se zadarski slučaj izdvaja u Hrvatskoj po implementaciji suvremenih autorskih, za Zadar jedinstvenih i prepoznatljivih tipskih javnih česmi, dok je šibenski u određenoj mjeri pionirski. Naime, prvu novu javnu *špinu* Šibenik je na glavnom gradskom trgu, Poljani, dobio 2020. godine. Radi se o unikatnom autorskom rješenju realiziranom u skopu cjelovitog projekta trga. Već iduće 2021. godine, i to na Baldekinu, postavljena je prva nova tipska, kataloška, javna česme i to kao začetak nove mreže za grad. Uslijedile su i druge i to na deset gradskih lokacija. Posebno su ciljana igrališta oko škola. Nova se mreža postepeno ali sigurno razvija pokrivajući sve više dijelova grada. Logična mjesta poput pješačkih zona, trgova, parkova ili rekreacijskih zona time mogu ponuditi viši komunalni standard, a on se potom odražava u javnozdravstvenim i klimatskim aspektima, ili konkretnije, neposredno doprinosi npr. smanjenju upotrebe plastične ambalaže.

Česma ispred Lučke kapetanije, uklonjena devedesetih.

Najveći broj novih *špina* realiziran je u sklopu raznih EU javnih natječaja pa je u tome smislu članstvo RH u EU imalo direktne zasluge za nove javne česme u više gradova u Hrvatskoj. Naime, i u šibenskom, a od ove godine i u splitskom slučaju gdje su sredstva dobivena iz Javnog poziva Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost za sufinanciranje projekata provedbe mjera prilagodbe klimatskim promjenama koji se odnosio na ulaganja u zelenu infrastrukturu, odigrala su ključnu ulogu da se mreže pučkova za besplatnu pitku vodu uopće počnu značajnije postavljati u prostorima najmanje dva dalmatinska grada. Šibenik je tu bio prvi, a Split će ove godine dovršiti postavljanje dvadeset javnih česmi, što predstavlja znatni napredak s obzirom da se desetljećima nisu postavljale, a često ni održavale postojeće. Voda je na neki način gotovo postala *in*.

U tome procesu izgradnje novih mreža uputno je adresirati dva problema, od kojih je jedan izrazito lokalni, a drugi opći. Prvi je još uvijek izostanak vode na šibenskoj rivi (i nekim drugim važnim lokacijama), a drugi je nepostojanje lokalnog tipskog modela javne česme. Sada se postavljaju kataloška, konfekcijska, rješenja koja u potpunosti ne zadovoljavaju sve potrebne standarde, primjerice i u određenoj mjeri otpornost na vandalizam i donekle lako točenje u boce, a to je nešto što gradovi moraju uzimati u obzir. Izuzetak je, iako ne najuspješniji, javna špina na novouređenoj Poljani, glavnom gradskom trgu koji je s tim preuređenjem javnu i besplatnu pitku vodu dobio po prvi put ikad, što nedvojbeno predstavlja poboljšanje komunalnog standarda javnog prostora Šibenika.

Česma na Autobusnom kolodvoru

U svjetlu veće osvještenosti komunalnog (produkt) dizajna, i općenito uloge dizajna u gradu, nude se i dva osnovna rješenja. Prvo je javni natječaj za tipski model javne česme, a grad u Hrvatskoj koji to prvi provede bit će pionir. Tipski modeli osigurali bi, kao u **slučaju Zadra**, praktična i prepoznatljiva rješenja. Druga je mogućnost, ona koja treba postojati paralelno s postojanjem tipskih modela, da se za pojedine lokacije osiguravaju specifična autorska rješenja. U tome smislu bi programi javnih arhitektonsko-urbanističkih natječaja za značajne javne prostore već u startu trebali poticati i sadržavati stavku punkta za besplatnu pitku vodu. I opet, primjer originalnog rješenja je nova česma na Poljani. Takav pristup je, doduše, u nekoj mjeri zahtjevniji, dugotrajniji i skuplji, ali često nosi i veću dobrobit. Primjer bogatstva oblikovnih izraza su npr. raznolike česme u gradu Rimu, što u gradovima turističke orijentacije poprima i dodatnu ulogu atrakcija. I za Šibenik, i za druge gradove poželjno je da osim omogućavanja pristupa vodi, razviju i vlastite modele. Originalnost nasuprot globalizacijskoj uniformnosti, budući da unikatna rješenja doprinose i identitetskom karakteru sredina, prezentiraju mogućnosti lokalnog dizajna i arhitekture, umijeće izgradnje i oblikovanja, uz to što služe građanima na razini svakodnevice i utilitarno te kao točke u prostoru. Postojanje tipskog modela ne isključuje i specifična rješenja i upravo bi česma na Rivi mogla biti takav novi ukras grada. Možda i s posvetom.

provedenog Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

arhitektura   besplatna voda   Šibenik   urbanizam   voda

Saša Šimpraga

POVEZANI ČLANCI

SAŠA ŠIMPRAGA – 28. KOLOVOZA 2023.

Split: Što nedostaje Monumentalnoj fontani?